

Stortinget må styrke kommuneøkonomien!

Regjeringen signaliserer en vekst i kommuner og fylkeskommuners frie inntekter i 2027 på 3,5 til 4 milliarder kroner. Inntektsøkningen fratrasket kostnader som følger av endringer i befolkningen, gir et handlingsrom på en halv til en milliard kroner. Et slikt handlingsrom er klart mindre enn i 2025 og 2026.

Landsstyret i KS understreker at kommunesektoren står i historisk store omstillinger. Tjenestene må tilpasses endringer i befolkningen. Vi blir mange flere eldre og færre unge. Behovet for helse- og omsorgstjenester øker raskt, mens tilgangen på arbeidskraft med riktig kompetanse blir knappere. Det er også et økende behov for omsorgstjenester for yngre. Manglende statlig toppfinansiering av ressurskrevende tjenester for gruppen over 67 år er krevende for mange kommuner. For fylkeskommunene har fullføringsreformen vist seg å være mer kostnadskrevende enn ventet for elever med behov for omfattende individuell tilrettelegging. Samtidig har kommunesektoren store oppgaver innen beredskap, klima og digitalisering. Når staten pålegger kommunesektoren nye oppgaver eller skjerpede krav, må disse fullt ut finansieres.

Landsstyret mener kommuner og fylkeskommuner må gis bedre rammevilkår for å håndtere de store omstillingene sektoren står i. Omstilling koster, kommunene trenger et større handlingsrom.

Landsstyret utfordrer Stortinget til å styrke kommunesektorens frie inntekter. Vekst i frie inntekter er nøkkelen for en sterk kommunesektor. Flere øremerkede tilskudd øker ikke sektorens handlingsrom.

Resultatene i kommunesektoren ble klart bedre i 2025 enn i 2024. Det skyldes både betydelige kutt og store omstillinger i kommuner og fylkeskommuner, og store ekstra bevilgninger fra regjering og Storting. Forskjellene mellom kommunene er likevel fortsatt store, og om lag en av tre kommuner gikk med underskudd i fjor. Kommuneøkonomien er langt fra friskmeldt. Mange kommuner har brukt mye av disposisjonsfondene for å dekke økte utgifter de senere årene. De har også utsatt nødvendige investeringer og vedlikehold. Disse utgiftene blir ikke borte og vil heller bli mer kostbare ettersom årene går.

Norges Bank har økt styringsrenten og oppjustert rentebanene. Det betyr at de fleste kommuner og fylkeskommuner har budsjettert med for lavt nivå på renteutgifter i 2026. Kommuner med høy gjeld har de svakeste resultatene, og økte renter blir en ekstra belastning for dem.

Økte pensjonskostnader i privat barnehager må fullfinansieres

Regjeringen har lagt fram kostnadsanslag for mulige justeringer av den øvre grensen i søknadsordningen for pensjonstilskudd. Disse anslagene er beregnet på lang sikt, og er betydelig lavere enn dagens faktiske pensjonskostnader. Det er heller ikke tatt høyde for eventuelle tilpassingseffekter som kan være store.

Landsstyret ber Stortinget om å sikre at eventuelle bevilgninger til søknadsordningen dimensjoneres etter dagens faktiske kostnadsnivå, ikke etter et fremtidig langsiktig normalnivå. En finansiering basert på langsiktige anslag vil i praksis skyve kostnadene over på kommunene i overgangsperioden. Det er uakseptabelt at Regjeringen overlater til kommunene å betale regningen for et politisk forlik om de private barnehagene.

Kommuner med omfattende styringsutfordringer

Regjeringen varsler i kommuneproposisjonen at den i løpet av 2026 vil sende på høring et forslag om særskilt oppfølging av kommuner med vesentlige mangler eller svikt i styring og kontroll. En forsterking av ROBEK-ordningen vil inngå i høringen.

KS landsstyre legger til grunn at terskelen for at staten griper inn med sterkere statlig styring overfor enkeltkommuner med slik begrunnelse vil være høy. I størst mulig grad må en slik inngripen med en særskilt oppfølgingsordning baseres på objektive kriterier, slik tilfellet er med dagens ROBEK-register.

Styrk totalforsvaret

Kommunene er grunnpilaren i den nasjonale beredskapen. Det er en erkjent svakhet i landets totalberedskap at kommunene, med svært få unntak, ikke er tilknyttet Nasjonalt begrenset plattform, som er utviklet av Statens graderte plattformtjenester. Dette svekker mulighetene for en effektiv digital samhandling med regionale og nasjonale myndigheter og andre beredskapsaktører som forutsetter utveksling av gradert informasjon på begrenset nivå. Det er også et hinder for samvirke mellom kommunene og statlige myndigheter og Forsvaret i en hendelse.

For å styrke samvirket om nasjonal beredskap, ber landsstyret om at kommunenes etableringskostnader ved å knytte seg til Nasjonal begrenset plattform dekkes i forbindelse med Statsbudsjettet 2027.

Regjeringen arbeider med nytt regelverk for tilfluktsrom og beskyttelsestiltak.

Landsstyret forutsetter at eventuelle krav til oppgradering og etablering av tilfluktsrom fullt ut finansieres av staten.